

ชื่อผลงาน : ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพ ลดอัตราการคลอดบุตร น้ำหนักแรกเกิด < 2,500 กรัม

ผู้จัดทำ : 1. นางไขนภา จันทะหิน พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
2. นางวัลลภชยา เดชตระกูล พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ
3. นางทริภาภรณ์ ยศวิจิตร พยาบาลวิชาชีพปฏิบัติการ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

โรงพยาบาลชุมชน รongรับผู้มารับบริการฝากครรภ์รายใหม่ ในวันจันทร์และรับบริการฝากครรภ์รายเก่าในวันพุธ มีหญิงตั้งครรภ์รายใหม่มารับบริการเฉลี่ยเดือนละประมาณ 70 ราย (ข้อมูลปี 60) มีสูติแพทย์ประจำคลินิกรับฝากครรภ์ 1 ท่าน ซึ่งจะมีการรับฝากครรภ์และส่งพบแพทย์คุณภาพ จาก รพ.สต. 27 แห่ง และจากศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง 1 แห่ง รวมทั้งโรงพยาบาลชุมชนในโซนที่ส่งพบแพทย์ ในกรณีหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงต้องพบสูติแพทย์

การฝากครรภ์ หมายถึงการดูแลการตั้งครรภ์ของสตรีมีครรภ์และทารกในครรภ์ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม ของหญิงตั้งครรภ์เพื่อเฝ้าระวังและติดตามความผิดปกติที่เกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์ รวมทั้งการให้ความรู้ และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตัวเองในขณะตั้งครรภ์ โดยมีการนัดตรวจและติดตามสุขภาพตลอดระยะเวลาการตั้งครรภ์ ซึ่งองค์การอนามัยโลก และกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับบริการฝากครรภ์คุณภาพ อย่างน้อย 5 ครั้งคุณภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะแทรกซ้อนและอัตราการตายของมารดาและทารก การฝากครรภ์ช้าและไม่ได้มาตรฐานจะส่งผลให้เกิดภาวะเสี่ยงและมีปัญหาภาวะแทรกซ้อนต่างๆตามมา ทั้งในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด อันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของแม่และเด็กในระยะยาว ซึ่งปัญหาที่พบบ่อยและมีผลต่อภาวะสุขภาพของทารกสำคัญ ทำให้กระทบต่อกิจการด้านอนามัยแม่และเด็ก คือ ทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ซึ่งจากตัวชี้วัดพบอัตราร้อยละทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัมในโรงพยาบาลชุมชนตั้งแต่ ปี 2559 – 2561 (ถึงเดือน มกราคม 2561) พบอัตรา 6.77 ,4.55 และเพิ่มขึ้นเป็น 9.13 จากการวิเคราะห์ ข้อมูลพบว่าเกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์สาเหตุ

ด้านผู้รับบริการ

1. หญิงตั้งครรภ์ขาดความรู้ ในการปฏิบัติตัวขณะตั้งครรภ์
  2. เกิดจากภาวะ ทุพโภชนาการ เช่น น้ำหนักตัวน้อย BMI ต่ำ ,ภาวะซีด
  3. หญิงตั้งครรภ์ไม่เห็นความสำคัญ ของการมาฝากครรภ์ ตามนัด มาฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์คุณภาพ ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้
ครั้งแรก	เมื่ออายุครรภ์	5-12	สัปดาห์
ครั้งที่สอง	เมื่ออายุครรภ์	13-18	สัปดาห์
ครั้งที่สาม	เมื่ออายุครรภ์	19-26	สัปดาห์
ครั้งที่สี่	เมื่ออายุครรภ์	27-32	สัปดาห์
และ ครั้งที่ห้า	เมื่ออายุครรภ์	33-38	สัปดาห์

ด้านบุคลากรปฏิบัติงาน

1. การประเมินภาวะเสี่ยง ไม่ครอบคลุม
2. การส่งพบแพทย์ไม่ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่ตรวจพบ
3. การให้ความรู้ แนะนำและสร้างความตระหนักในการปฏิบัติตนแก่ ผู้มารับบริการ ไม่ครบถ้วน

ด้านระบบบริการ

1. ระบบการให้บริการส่งต่อข้อมูลไม่ครอบคลุม และต่อเนื่อง
2. ไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน กรณีนัดติดตามการฝากครรภ์เพื่อพบแพทย์คุณภาพ

เป้าหมาย

1. อัตราการคลอดบุตร น้ำหนักแรกเกิด < 2,500 กรัม ไม่เกินร้อยละ 7
2. ผู้รับบริการได้รับการฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งคุณภาพ ตามเกณฑ์ >ร้อยละ 60
3. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการประเมิน ภาวะเสี่ยงและเฝ้าระวังติดตามอาการอย่างต่อเนื่อง

วิธีการแก้ปัญหา

กระบวนการพัฒนาคุณภาพ

1. พัฒนาคุณภาพการบริการให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมาตรฐาน
2. หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ตามเกณฑ์คุณภาพ ได้รับการประเมินภาวะเสี่ยงและดูแลให้คลอดบุตร มีน้ำหนักแรกเกิด มากกว่า 2,500 กรัม

กิจกรรมการดำเนินงาน

1. จัดทำนวัตกรรม สติกเกอร์ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพ
2. มีการประเมินภาวะเสี่ยงต่อภาวะ LBW ทุกรายโดยประเมินในสมุดฝากครรภ์ร่วมกับทะเบียนคัดกรอง
3. วางแผนให้ความรู้ ให้สูขศึกษา ภาวะโภชนาการ –การใช้เส้นทางลูกรัก ร่วมกับเจ้าหน้าที่โภชนาการ

วิธีการดำเนินงาน

1. ประชุมชี้แจงผู้ที่เกี่ยวข้องปรึกษาเพื่อหาแนวทางออกแบบ รูปแบบการนัดมาฝากครรภ์ให้ได้มาตรฐาน
2. ดำเนินการออกแบบนวัตกรรม สติกเกอร์ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพตามมาตรฐานการฝากครรภ์โดยใช้ติดด้านหน้าปกสมุดฝากครรภ์ รายใหม่ทุกราย
3. จัดทำทะเบียนคัดกรอง ภาวะเสี่ยงในหญิงฝากครรภ์รายใหม่ทุกราย

การดำเนินงาน

รูปแบบเดิม	รูปแบบใหม่
<p>- สติ๊กเกอร์ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพ ติดหน้าสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดชมพู) โดยมีเนื้อหา ดังนี้</p> <p>GA 18-22 wks ส่งพบแพทย์คุณภาพ ร.พ ชูชั้นฉัตร</p> <p>GA 32 wks เจาะ Lab2 (HIV,VDRL,CBC)รพสต</p> <p>GA 35-36 wks ส่ง confirm ทำเด็ก ร.พ ชูชั้นฉัตร</p> <p>GA 38 wks ส่งมาANC รพ.ชูชั้นฉัตร</p>	<p>- ออกแบบสติ๊กเกอร์ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพ ติดหน้าสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก (สมุดชมพู) โดยมีช่อง Check list ติดทุกCase ที่มาฝากครรภ์รายใหม่</p> <p>☐ GA..... Wks มาฝากครรภ์ครั้งแรกเจาะ Lab 1</p> <p>☐ GA 18-22 ส่ง confirm GA และ Scan Anomaly ที่ ร.พ ชูชั้นฉัตร</p> <p>☐ GA 24-2/ wks ส่งคัดกรอง เบาหวาน (GDM) ที่ร.พ ชูชั้นฉัตร</p> <p>☐ GA 31-32 Wks เจาะLab2 (CBC, Anti HIV ,VDRL) รพสต./รพ. ชูชั้นฉัตร</p> <p>☐ GA 34-36 Wks ส่ง confirm ทำเด็กที่ร.พ ชูชั้นฉัตร</p> <p>☐ GA 38-40 wks ส่ง NST ,PV ที่ร.พ ชูชั้นฉัตร</p>

ระยะเวลาดำเนินการ

เริ่มนำไปใช้ 1 ธันวาคม 2560

ประเมินการปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด 31 มีนาคม 2561